

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

عنوان آزمون : سواد رسانه و مدیریت اینفودمیک در کتابخانه ها
مدت ساعت برنامه آموزشی : ۸ ساعت
نوع آزمون : ☒ شغلی ☐ عمومی ☐ بهبود مدیریت
شرایط شرکت کنندگان : کتابداران - کارشناسان پژوهش
اهداف کلی آزمون : خواننده با سواد رسانه‌ای و تعاریف مربوط به آن آشنا شود، خواننده با ابعاد سواد رسانه‌ای آشنا شود، خواننده با مفاهیم مختلف اینفودمیک آشنا شود، خواننده با ابزارهای شناسایی اطلاعات نادرست آشنا شود، خواننده با نقش کتابداران و کتابخانه ها در مقابله با اینفودمیک آشنا شود.
اهداف رفتاری آزمون : فراگیر بتواند با اهداف و تعاریف سواد رسانه‌ای آشنا گردد، فراگیر بتواند ابعاد و مهارت‌های سواد رسانه‌ای و تفکر انتقادی را بشناسد، فراگیر بتواند مفاهیم و استراتژیهای مدیریت اینفودمیک را بشناسد، فراگیر بتواند ابزارهای ارزیابی اطلاعات را بشناسد و از انتشار اطلاعات نادرست جلوگیری کند، فراگیر بتواند نقش کتابخانه ها در مقابله با اینفودمیک را بیان کند. فراگیر بتواند نقش کتابداران در مقابله با اینفودمیک را بیان کند.
سرفصل های آموزشی: سواد رسانه‌ای، ابعاد سواد رسانه‌ای، اینفودمیک چیست، ابزارهای ارزیابی اطلاعات، نقش کتابداران در مقابله با اینفودمیک، نقش کتابخانه ها در مقابله با اینفودمیک
منابع آموزشی استفاده شده : اتر، دبلیو. جیمز. سواد رسانه‌ای (Media Literacy) — ترجمه احسان شاه‌قاسمی، جهاد دانشگاهی/ادرویشی، و. (۱۴۰۲). بررسی روش‌های تشخیص اخبار جعلی در رسانه‌های اجتماعی. در مجموعه مقالات ششمین کنفرانس بین‌المللی مطالعات بین رشته‌ای در مدیریت و مهندسی (ص. ۱۳۷۹-۱۳۹۶). کنفرانس بین‌المللی مطالعات بین‌رشته‌ای در مدیریت و مهندسی/شعبانی، ک.، هاشمی، ش.، گرانمایه‌پور، ع. (۱۴۰۱). روش‌های شناسایی اخبار جعلی: مطالعه مروری سیستماتیک. مطالعات رسانه‌ای، ۵۶ (بهار)، ۸۱-۹۷/عزیزی، ز.، مرادی، م. (۱۴۰۳). بررسی نقش سواد رسانه‌ای در توانایی تشخیص اخبار جعلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی. مجله علوم و فنون مدیریت اطلاعات، ۱۰ (۲)، ۶۱-۷۶.
تهیه کنندگان : فاطمه افتخاریان ، مژگان همتی
تاریخ تهیه : ۱۴۰۵/۰۱/۱۵

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

فهرست مطالب : فصل اول: سواد رسانه‌ای، فصل دوم: ابعاد سواد رسانه‌ای، فصل سوم: اینفودمیک چیست، فصل چهارم: ابزارهای ارزیابی اطلاعات، فصل پنجم: نقش کتابداران در مقابله با اینفودمیک، فصل ششم: نقش کتابخانه ها در مقابله با اینفودمیک

فصل اول: سواد رسانه‌ای

سواد چیست؟

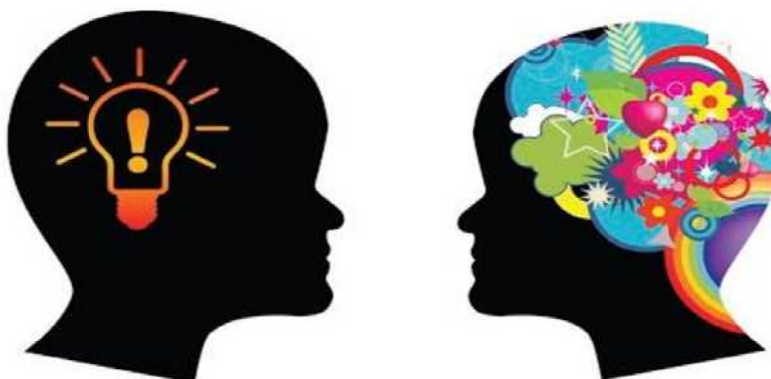
۱. سواد به مثابه توانایی خواندن و نوشتن

در اوایل قرن بیستم، مفهوم سواد عمدتاً به **توانایی خواندن و نوشتن زبان مادری** محدود می‌شد. براساس این تعریف کلاسیک، فردی باسواد تلقی می‌شد که قادر به خواندن و نوشتن متون ساده به زبان مادری خود باشد.

۲. گسترش مفهوم سواد در اواخر قرن بیستم

در اواخر قرن بیستم، سازمان ملل متحد تعریف جامع‌تری از سواد ارائه داد. در این تعریف، علاوه بر توانایی خواندن و نوشتن زبان مادری، **توانایی استفاده از رایانه و دانستن حداقل یک زبان خارجی** نیز به‌عنوان مؤلفه‌های اساسی سواد در نظر گرفته شد. بر این اساس، فرد باسواد کسی است که علاوه بر مهارت‌های پایه زبانی، قادر به بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و برقراری ارتباط به یک زبان خارجی باشد. بر مبنای این تعریف گسترده، می‌توان گفت که بخشی از دانشجویان و حتی دانش‌آموختگان آموزش عالی، به دلیل محدودیت در مهارت‌های زبان خارجی یا **سواد رایانه‌ای**، به‌طور کامل با معیارهای سواد نوین منطبق نیستند.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

اضافه شدن ۱۲ نوع سواد

سازمان ملل در دهه دوم قرن ۲۱، باز هم در مفهوم سواد تغییر ایجاد کرد. در این تعریف سوم کلا ماهیت سواد تغییر یافت. مهارت هایی اعلام شد که داشتن این توانایی ها و مهارتها ، مصداق با سواد بودن قرار گرفت. بدین ترتیب شخصی که در یک رشته دانشگاهی موفق به دریافت مدرک دکترا میشود، حدود ۵ درصد باسواد است. این مهارت ها عبارت اند از:

۱. **سواد عاطفی :** توانایی برقراری روابط عاطفی با خانواده و دوستان
۲. **سواد ارتباطی :** توانایی برقراری ارتباط مناسب با دیگران و دانستن آداب اجتماعی
۳. **سواد مالی :** توانایی مدیریت مالی خانواده، دانستن روشهای پس انداز و توازن دخل و خرج
۴. **سواد رسانه ای :** این که فرد بداند کدام رسانه معتبر و کدام نامعتبر است
۵. **سواد تربیتی :** توانایی تربیت فرزندان به نحو شایسته
۶. **سواد رایانه ای :** دانستن مهارت های راهبری رایانه
۷. **سواد سلامتی :** دانستن اطلاعات مهم درباره تغذیه سالم و کنترل بیماری ها

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

۸. **سواد نژادی و قومی :** شناخت نژادها و قومیت ها بر اساس احترام و تبعیض نگذاشتن
۹. **سواد بوم شناختی :** دانستن راههای حفاظت از محیط زیست
۱۰. **سواد تحلیلی :** توانایی شناخت، ارزیابی و تحلیل نظریه های مختلف و ایجاد استدلالهای منطقی ، بدون تعصب و پیش فرض
۱۱. **سواد انرژی :** توانایی مدیریت مصرف انرژی
۱۲. **سواد علمی :** علاوه بر سواد دانشگاهی، توانایی بحث یا حل و فصل مسائل با راهکارهای علمی و عقلانی مناسب

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

از آنجا که با سواد بودن به یادگیری این مهارت ها وابسته شد، قاعدتا سیستم آموزشی کشورها هم باید متناسب با این مهارت ها تغییر رویه می داد که متأسفانه فعلا سیستم آموزشی کشور ما، هنوز هیچ تغییری در زمینه آموزش مهارت های ذکر شده نکرده است.

با این حال و به تازگی "یونسکو" یک بار دیگر در تعریف سواد تغییر ایجاد کرد، در این تعریف جدید توانایی ایجاد تغییر ملاک با سواد قرار گرفته است؛ یعنی شخصی باسواد تلقی می شود که بتواند با استفاده از خواننده ها و آموخته های خود، تغییری در زندگی خود ایجاد کند. در واقع این تعریف مکمل تعریف قبلی است. زیرا صرفا دانستن یک موضوع به معنای عمل به آن نیست. در صورتی که مهارت ها و دانش آموخته شده باعث ایجاد تغییر معنادار در زندگی می شود، آنگاه می توان گفت این فرد انسانی با سواد است.

جدیدترین تعریف از سواد : علم با عمل معنا می شود

چرا سوادمان باعث تغییر در زندگی مان نمی شود؟

جالب است بدانید که یادگیری در متون روان شناسی، به صورت ایجاد تغییر پایدار در رفتار تعریف می شود.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

پس ایجاد تغییر در رفتار، مهم ترین مولفه باسواد بودن است.

سواد رسانه ای چیست؟

سواد رسانه ای به مجموعه ای از توانایی ها و مهارت ها اشاره دارد که به افراد کمک می کند تا اطلاعات رسانه ای را بطور موثر تفسیر، ارزیابی و استفاده کنند. در دنیای امروز اطلاعات به سرعت گسترش می یابد، داشتن سواد رسانه ای اهمیت بسیاری دارد.

سواد رسانه ای یا Media Literacy نوعی تکنیک عملی و مهارت بسیار ویژه است که در عصر حاضر یکی از مهمترین آموزش ها در جهان تلقی می شود. سواد رسانه ای به فرد این توانایی را می دهد که تحلیل مناسبی از مطالب منتظر شده در انواع شبکه های رسانه ای را داشته باشد.

اهمیت سواد رسانه ای

سواد رسانه ای به افراد کمک می کند تا در مواجهه با اطلاعات نادرست و تحریف شده، توانایی تشخیص حقیقت را داشته باشند. این مهارت ها به کاهش تاثیرات منفی اینفودمیک و اطلاعات نادرست کمک

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

می کنند و توانایی افراد را در تصمیم گیری های بهتر تقویت می کنند.

تاریخچه سواد رسانه ای چیست؟

سواد رسانه به عنوان یک رشته آموزشی در چهل سال اخیر در دنیا ایجاد شده است. اهمیت واژه سواد در سال های اخیر بسیار افزایش یافته، **کانادا اولین کشوری بود که در نظام آموزشی خود رشته سواد رسانه را به صورت رسمی از نظام آموزش و پرورش خود پذیرفت.** هم اکنون در بسیاری از کشورها مانند استرالیا، آمریکا، ژاپن و ... نیز سواد رسانه به عنوان رشته ای مجزا و پرمخاطب تدریس می شود. کشورهایی مانند اتریش، سوئد، ایتالیا، یونان، سوئیس، دانمارک نیز در حال توسعه نظام آموزشی خود در این رشته کاربردی می باشند.

اهداف سواد رسانه ای

سازمان بین المللی یونسکو اهداف سواد رسانه ای را این گونه بر می شمرد.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

۱. تبدیل مصرف کنندگان به شهروندان متفکر و انتخاب کننده

آموزش سواد رسانه ای، مخاطبان را از مصرف کنندگان صرف به منتقدانی که زیاد سوال می پرسند و به مسائل شک می کنند، تبدیل می کند.

با گسترش سواد رسانه ای، تفکر انتقادی در بین مصرف کنندگان اطلاعات افزایش پیدا می کند و در برابر حجم و بمباران اطلاعاتی، اولاً می توانند محتوای درست را از نادرست جدا کنند و دوماً میزان محتوای مورد نیاز خود را به اندازه ای که می خواهند و نه بیشتر دریافت کنند.

۲. ایجاد رابطه مبتنی بر هزینه - فایده با رسانه ها

قرار نیست مخاطب در برابر رسانه منفعل باشد و هر چه رسانه بیان کرد، چشم بسته بپذیرد. رسانه ها هر روز و هر ساعت پیام های گوناگون و متنوعی منتشر می کنند. باسواد رسانه ای، می توانیم ارزیابی کنیم که این پیام ها چه تاثیری بر ما می گذارند و ما در ارتباط با آنها چه چیزهایی از دست می دهیم و چه چیزهایی به دست می آوریم.

۳. درک تاثیر رسانه ها بر باور و فرهنگ عمومی

از منظر یونسکو مصرف اطلاعات هم به اندازه تولید اطلاعات مهم است و نیاز به توانایی و کسب دانش دارد. سواد رسانه ای میزان تسلط و کنترل افراد را نسبت به رسانه و پیام های رسانه ها افزایش می دهد و از تاثیر رسانه بر باور و فرهنگ آگاه می کند. شهروند با سواد رسانه ای می تواند کیفیت پیام را از ابعاد مختلف تخمین بزند و برای داوری دقیق، درست و با کیفیت آماده باشد.

۴. ایجاد بستری برای آزادی رسانه های مستقل و گسترش نظام باز اطلاعاتی

در صورت گسترش سواد رسانه ای، صداهای مختلف فرصت پیدا می کنند که از طریق رسانه خود، فرصت

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

حضور و ابراز نظر پیدا کنند. مخاطبان هم فرصت پیدا می کنند دیدگاههای مختلف را ببینند و آنها را بپذیرند و یا رد کنند. در چنین شرایطی گفت و شنود جای تک صدایی را میگیرد و افکار عمومی به جای سانسور و حذف دیدگاه مخالف، به شنیدن صداهای مختلف عادت می کنند.

نتیجه گیری:

توانایی خواندن و نوشتن، اولین تعریفی که از سواد در اوایل قرن بیستم ارائه شد، صرفاً به توانایی خواندن و نوشتن زبان مادری معطوف بود. طبق این تعریف فردی باسواد محسوب می شود که توانایی خواندن و نوشتن زبان مادری خود را داشته باشد. سازمان ملل در دهه دوم قرن ۲۱، باز هم در مفهوم سواد تغییر ایجاد کرد. در این تعریف سوم کلا ماهیت سواد تغییر یافت. مهارت هایی اعلام شد که داشتن این توانایی ها و مهارت ها ، مصداق با سواد بودن قرار گرفت. بدین ترتیب شخصی که در یک رشته دانشگاهی موفق به دریافت مدرک دکترا می شود، حدود ۵ درصد باسواد است. سواد رسانه ای به افراد کمک می کند تا در مواجهه با اطلاعات نادرست و تحریف شده ، توانایی تشخیص حقیقت را داشته باشند.

فصل دوم: ابعاد سواد رسانه ای

ابعاد سواد رسانه ای

ابعاد سواد رسانه ای را می توان این گونه برشمرد:

۱- بعد احساسی

در این بعد ما به حواس توجه می کنیم. هم حواس پنجگانه (بینایی، شنوایی، لامسه، بویایی، چشایی) که از

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

طریق آنها در معرض پیام رسانه ها قرار می گیریم و هم احساسات و عواطفی که بعد از دریافت پیام در ما بیدار و فعال می شوند. از منظر احساسی، ما به احساساتمان هنگام دریافت یک پیام توجه می کنیم و سعی می کنیم آنها را بشناسیم و ببینیم آن پیام چه تاثیری در احساسات ما دارد.

۲- بعد شناختی

وقتی می خواهیم یک پیام را از منظر شناختی بررسی کنیم به نشانه های موجود در آن توجه می کنیم و سعی می کنیم آنها را بشناسیم. سپس به نحوه ارائه آن توسط رسانه توجه می کنیم. در این بعد مخاطب تلاش می کند معنای پیام را درک کند.

۳- بعد اخلاقی

در بعد اخلاقی به ارزش های یک پیام توجه می کنیم. ارزشهایی که بر اساس آنها درستی یا نادرستی پیام را قضاوت می کنیم. از بعد اخلاقی به عنوان وجدان یاد می شود. هرچه بتوانیم شفاف تر و دقیق تر ارزش های پنهان در یک پیام را درک کنیم، قضاوت اخلاقی باکیفیت تر و کاملتری خواهیم داشت. هر چه به ابعاد بیشتری از سواد رسانه ای مسلط باشیم، می توانیم عمیق تر و با جامعیت بیشتری یک پیام یا رسانه را ارزیابی و تحلیل کنیم و به عنوان یک مخاطب در رویارویی با رسانه ها مسلط تر و تاثیرگذارتر خواهیم بود.

۴- بعد زیبایی شناختی مخاطب

پیام، با تقویت بعد زیبایی شناختی مثل یک منتقد و تحلیلگر آثار فرهنگی و هنری می تواند متن ها را از نظر فنی و هنری، عکسها، فیلمها و موسیقی را از دید زیبایی شناسانه ببیند و ارزیابی کند. مخاطبان هر چقدر

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

بیشتر بتوانند این بعد را تحلیل کنند، دقیق تر می توانند قضاوت کنند که مثلا کدام عکس بهتر است یا کدام نوازنده یا بازیگر بهتر از دیگران است. **درک بعد زیبایی شناختی به میزان تجربه و مهارت بستگی دارد.** هر چه یک عکاس تجربه بیشتری در عکاسی و مطالعه عکسها داشته باشد، سواد بصری بیشتری خواهد داشت. او در تشخیص تصاویر و فیلم های اصل از کپی توانایی بیشتری خواهد داشت. چنین کسی سواد رسانه ای بالایی دارد و می تواند سبک خاص یک عکاس یا فیلمبردار را تشخیص دهد و با دیدن یک عکس می تواند حدس بزند عکاس آن چه کسی است.

مهارتهای اولیه برای سواد رسانه ای

مرحله اول

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

افزایش آگاهی از رژیم رسانه‌ای، در این بخش باید به صورت انتخابی برنامه ریزی داشته باشیم و زمان خاصی را برای اختصاص دادن به تلویزیون، فیلم، بازی‌های الکترونیکی، اینترنت و رسانه‌های چاپی، برای خود و خانواده خود در نظر بگیریم.

مرحله دوم

آموختن انواع مهارت‌های تفکر انتقادی و چند بعدی، در این مرحله باید بیاموزیم چطور تجزیه و تحلیل فعالانه داشته باشیم. ما باید به این موضوع فکر کنیم که چه چیزی در متن پیام نهفته است؟ ساختار پیام چگونه ایجاد شده؟ احتمال حذف شدن چه مواردی در آن وجود دارد؟

مرحله سوم

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

در این بخش باید فراتر از واضحات تفکر کنیم. یکی از قدم‌های بسیار مهم در سواد رسانه، قدرت تحلیل و تجزیه پیام‌هایی است که در عطف پیام نهان شده است. باید بررسی کنیم که چه کسی این پیام را در رسانه منتشر کرده است؟ هدف از انتشار پیام از رسانه چیست؟ چه فرد یا افرادی می‌توانند ذینفع باشند؟ در این نوع رسانه چه کسی تصمیم گیرنده است؟ هدف این رسانه حمایت از کدام گروه، حزب یا سیاست است؟ رقبای این رسانه چگونه خبر را منتشر می‌کنند؟

تحلیل سواد رسانه ای در جامعه

قدرت تحلیل باعث می‌شود که بتوانیم اخبار واقعی و فیک را تشخیص دهیم و نه تنها از انتشار آنها جلوگیری کنیم، بلکه در تشخیص درست و به موقع انواع رسانه هم تاثیر زیادی داشته باشیم. خانواده‌ای که دارای سواد رسانه بالایی است میتواند خانواده‌ی خود را از مضرات و مشکلات رسانه‌های مخرب مصون سازد و قدرت تحلیل درست را به اعضای خانواده منتقل کند.

آموزش سواد رسانه، باید ابتدا از خانواده شروع شود و به مرور در سطوح مختلف جامعه رواج یابد. در این راه مسئولیت افراد صاحب نظر، اساتید، پژوهشگران و اندیشمندان در حوزه رسانه به شدت اهمیت دارد. این افراد به کمک استراتژی‌های اجتماعی می‌توانند در اعتلای سطح فرهنگ و سواد رسانه در جامعه بهترین نقش را ایفا کنند. اگر دانش و سواد رسانه در جامعه تزریق نشود، با توجه به سرعت انتقال اطلاعات در جهان افسار ذهن مردم از دست متفکران جامعه خارج شده و به دست افراد سودجو و دود پایه می‌افتد.

این افراد می‌توانند به راحتی با کمترین هزینه، هذیان‌های غیر واقعی و بی ارزش را به متن جامعه وارد

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

کنند و صدمات جبران ناپذیری به باورهای مردم و در سطح کلان به کشورها وارد کنند.

تفکر انتقادی چیست؟

اساس چنین تفکری را اندیشیدن مستقل و منعطف تشکیل می‌دهد؛ یعنی فرد بتواند به شکل مستقل از دیگران، نگاه و زاویه دید خود را نسبت به ماجرا یا مسئله پیدا کند. این موضوع شاید کمی راحت و آسان به نظر برسد اما به مهارت، توانمندی و همچنین تمرین زیادی نیاز دارد. اگر فردی بتواند توانمندیهای مورد نظر را در خود کشف کرده و آن‌ها را ارتقا دهد، قطعاً قادر است از تفکر انتقادی در زندگی خود بهره‌برد و در مقابل افراد زیادی هستند که به چنین جایگاهی نمی‌رسند.

مهارتهای تفکر انتقادی

- ارتباط میان نظرات مختلف را درک کند.
- مباحث و موضوعات موجود را تشخیص داده و با دیگران نیز در مورد آن به گفت و گو می‌نشیند.
- اهمیت مباحث و ارتباط میان موضوعات و ایده‌های مختلف را می‌فهمد.
- خطاهای هر موضوع و عدم ثبات منطقی را نیز تشخیص می‌دهد.
- رویکرد و نگرش به مشکلات و مسائل زندگی، سیستماتیک بوده و با ثبات است.
- توانایی دفاع از اصول، ارزش‌ها، ایده‌ها و عقایدش را دارد.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

- همچنان که میدانید تفکر نقاد، اندیشیدن به روشی خاص است که بر اساس آن، فرد متفکر بهترین راه حل را برای شرایطی که در آن قرار دارد، اتخاذ میکند.

شش سوال کلیدی تفکر انتقادی

چطور مهارت های تفکر انتقادی خود را بهبود ببخشیم؟

تئوری

اگر می خواهیم به شکلی صحیح تفکر کنیم، لازم است از قواعد صحیح منطق نیز پیروی کنیم. دانش تئوری شامل دانش راجع به این قوانین نیز می شود. این ها بنیادین ترین قواعد تفکر انتقادی به حساب می آیند و از جمله موارد می توان به قوانین منطق و روش های علمی منطق اشاره کرد.

علاوه بر این اگر می خواهیم منطقی صحیح در پیش بگیریم، لازم است بدانیم که باید چه کارهایی را انجام ندهیم. این یعنی باید دانشی کلی راجع به اشتباهاتی که مردم مرتکب می شوند داشته باشیم. بنابراین پیش از هر چیز نیاز به دانش، راجع به مغلطه های رایج داریم. در وهله دوم نیز روان شناسان متوجه انبوهی سوگیری و محدودیت یکپارچه در منطق انسان شده اند. هرچه بیشتر راجع به این یافته های تجربی دانش داشته باشیم، بیشتر در مواجهه با مشکلات بالقوه هوشمند خواهیم بود.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

نگرش

مهارت‌های تفکر انتقادی نیازمند چیزی فراتر از دانش نظری و تمرین هستند. تمرین مداوم تنها زمانی منجر به بهبود می‌شود که نگرش و انگیزه‌هایی درست در وجود خود داشته باشید. نگرش‌هایی که در پایین به آن‌ها اشاره می‌کنیم به وفور در جامعه دیده می‌شوند، اما در عین حال مانعی برای تفکر انتقادی به حساب می‌آیند:

- ترجیح می‌دهم به جای اینکه پاسخ‌های صحیح را پیدا کنیم، آن‌ها را تحویل بگیرم.
- دوست ندارم زیاد راجع به تصمیماتم فکر کنم، زیرا عمدتاً بر احساس درونی‌ام متکی هستم.
- معمولاً اشتباهاتی که مرتکب شده‌ام را بررسی نمی‌کنم.
- دوست ندارم از من انتقاد شود.

برای بهبود نحوه تفکر خود، لازم است اهمیت واریسی کردن دلایل پشت باورها و اعمال را درک کنیم. علاوه بر این باید حاضر به مشارکت در مباحثات، کنار گذاشتن عادات قدیمی و مواجهه با پیچیدگی‌های زبان و مفاهیم مبهم باشیم.

نتیجه گیری:

سواد رسانه‌ای شامل ابعاد احساسی، شناختی، اخلاقی و زیبایی شناسانه است. آموزش سواد رسانه، باید ابتدا

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

از خانواده شروع شود و به مرور در سطوح مختلف جامعه رواج یابد. اساس تفکر انتقادی را اندیشیدن مستقل و منعطف تشکیل می‌دهد؛ یعنی فرد بتواند به شکل مستقل از دیگران، نگاه و زاویه دید خود را نسبت به ماجرا یا مسئله پیدا کند. این موضوع شاید کمی راحت و آسان به نظر برسد اما به مهارت، توانمندی و همچنین تمرین زیادی نیاز دارد.

فصل سوم: اینفودمیک چیست

اینفودمیک چیست؟

اینفودمیک به معنای انتشار بیش از حد اطلاعات است که ممکن است شامل اطلاعات درست و نادرست باشد. اینفودمیک می تواند باعث سردرگمی و نگرانیهای اجتماعی شود و نیاز به مدیریت صحیح اطلاعات را افزایش دهد

از دیدگاه دیگر، اینفودمیک به معنای گسترش سریع اطلاعات نادرست و شایعات در جامعه است که می‌تواند پیامدهای منفی اجتماعی، اقتصادی و حتی بهداشتی به همراه داشته باشد. این پدیده به ویژه در زمان بحران‌های بزرگ، مانند پاندمی‌ها، بسیار مشهود است.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

اطلاعات نادرست می توانند ترس و نگرانی بی مورد در میان مردم ایجاد کنند و رفتارهای نادرستی مانند خرید انبوه کالاها یا استفاده از درمان های غیرمجاز را تحریک نمایند. مقابله با اینفودمیک نیازمند آموزش و ارتقای آگاهی عمومی است تا افراد بتوانند اطلاعات صحیح را از نادرست تشخیص دهند.

علل بروز اینفودمیک

چند عامل اصلی باعث بروز اینفودمیک می شوند:

۱. سرعت بالای انتشار اطلاعات در رسانه های اجتماعی
۲. عدم بررسی صحت و اعتبار اطلاعات قبل از انتشار
۳. انگیزه های تجاری و سیاسی که منجر به نشر اطلاعات نادرست می شوند

تأثیرات اینفودمیک

اینفودمیک می تواند تأثیرات منفی گسترده ای بر جامعه داشته باشد، از جمله:

- ایجاد ترس و نگرانی در میان مردم
- افزایش ناهنجاری های اجتماعی و رفتارهای ناپایدار
- کاهش اعتماد عمومی به رسانه ها و منابع اطلاعاتی معتبر

روشهای شناسایی اطلاعات نادرست

برای شناسایی اطلاعات نادرست، باید به منابع اطلاعاتی معتبر توجه کرده و ابزارهای راستی آزمایی استفاده کرد. همچنین، بررسی صحت اطلاعات از طریق مقایسه با منابع معتبر و تحلیل منطقی می تواند کمک کننده باشد.

نقش رسانه ها در سواد رسانه ای

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

رسانه ها می توانند نقش مهمی در ارتقای سواد رسانه ای جامعه ایفا کنند. ارائه اطلاعات صحیح و آموزشهای مرتبط با تحلیل و ارزیابی اطلاعات می تواند به کاهش تأثیرات منفی اینفودمیک کمک کند.

نقش آموزش و پرورش

آموزش و پرورش می تواند با ارائه دوره های آموزشی مرتبط با سواد رسانه ای، دانش آموزان و دانشجویان را برای مواجهه با اطلاعات نادرست و مدیریت اینفودمیک آماده کند. این آموزشها باید شامل مهارتهای تحلیل، ارزیابی و استفاده صحیح از اطلاعات باشند.

استراتژیهای مدیریت اینفودمیک

برای مدیریت اینفودمیک، نیاز به استراتژیهای مؤثری داریم که شامل آموزش عمومی، تقویت منابع اطلاعاتی معتبر و استفاده از فناوریهای پیشرفته است. برای راستی آزمایی اطلاعات این استراتژیها باید به صورت هماهنگ و مداوم اجرا شوند.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

استفاده از فناوری در مدیریت اینفودمیک

تکنولوژیهای نوین مانند هوش مصنوعی و الگوریتمهای یادگیری ماشین می‌توانند در شناسایی و جلوگیری از انتشار اطلاعات نادرست مؤثر باشند. این فناوریها می‌توانند به سرعت اطلاعات نادرست را شناسایی و کاربران را از آن آگاه کنند.

نقش دولتها و سیاستگذاران

دولتها و سیاستگذاران می‌توانند با ایجاد قوانین و مقررات مناسب، انتشار اطلاعات نادرست را کاهش دهند. همچنین، حمایت از رسانه‌های مستقل و تقویت زیرساخت‌های اطلاعاتی می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد.

مسئولیت فردی و اجتماعی

هر فرد به عنوان یک مصرف‌کننده اطلاعات، مسئولیت دارد که صحت اطلاعات را بررسی کند و از انتشار اطلاعات نادرست خودداری کند. همچنین، باید به دیگران در تشخیص اطلاعات نادرست کمک کند.

آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی

آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی می‌تواند به افراد کمک کند تا اطلاعات را به طور دقیقتر تحلیل و ارزیابی کنند. این مهارت‌ها شامل توانایی پرسیدن سؤالات مهم، تحلیل منطقی و ارزیابی منابع اطلاعاتی است.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

تحلیل منابع اطلاعاتی

یکی از مهارت‌های مهم در سواد رسانه‌ای، توانایی تحلیل منابع اطلاعاتی است. باید به اعتبار و قابلیت منابع توجه کرد و از منابع معتبر و قابل اطمینان استفاده کرد.

ابزارهای راستی‌آزمایی

ابزارهای مختلفی برای راستی‌آزمایی اطلاعات وجود دارد که می‌توانند به کاربران کمک کنند تا صحت اطلاعات را بررسی کنند. استفاده از این ابزارها می‌تواند به کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کند.

نقش رسانه‌های اجتماعی

رسانه‌های اجتماعی نقش مهمی در انتشار اطلاعات دارند و می‌توانند به سرعت اطلاعات نادرست را گسترش دهند. آگاهی از نقش این رسانه‌ها و استفاده صحیح از آنها می‌تواند به کاهش اینفودمیک کمک کند.

برنامه‌های آموزشی و کمپین‌ها

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

برنامه‌های آموزشی و کمپین‌های عمومی می‌توانند نقش مهمی در ارتقاء سواد رسانه‌ای و مدیریت اینفودمیک ایفا کنند. این برنامه‌ها باید به طور گسترده اجرا شوند و جامعه را از خطرات اطلاعات نادرست آگاه کنند.

بررسی موردی اینفودمیک‌های اخیر

بررسی موردی اینفودمیک‌های اخیر می‌تواند به فهم بهتر چگونگی شکل‌گیری و گسترش اطلاعات نادرست کمک کند. این بررسی‌ها می‌توانند نشان‌دهنده اهمیت سواد رسانه‌ای در مدیریت اینفودمیک باشند.

راه‌حل‌های بلندمدت

برای مقابله با اینفودمیک، نیاز به راه‌حل‌های بلندمدتی داریم شامل:

* آموزش مداوم

* تقویت رسانه‌های مستقل

* استفاده از فناوریهای پیشرفته

این راه‌حل‌ها باید به صورت پایدار و مداوم اجرا شوند.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

نقش کتابدار در مواجهه با اینفودمیک

کتابداران می‌توانند نقش کلیدی در مقابله با اینفودمیک داشته باشند. آنها با ارائه اطلاعات دقیق و معتبر و آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی به جامعه کمک می‌کنند تا بتوانند اطلاعات صحیح را از نادرست تشخیص دهند.

کتابداران با برگزاری جلسات آموزشی، کارگاه‌ها و تهیه منابع آموزشی به ارتقاء سواد اطلاعاتی مراجعین خود می‌پردازند. همچنین، آنها با استفاده از رسانه‌های اجتماعی و دیگر پلتفرم‌های دیجیتال می‌توانند به گسترش اطلاعات صحیح کمک کرده و جامعه را از خطرات اینفودمیک آگاه کنند.

اهمیت سواد اطلاعاتی

سواد اطلاعاتی شامل توانایی دسترسی، ارزیابی و استفاده موثر از اطلاعات است. کتابداران با آموزش این مهارت‌ها به مراجعین خود کمک می‌کنند تا در برابر اینفودمیک مقاومت بیشتری داشته باشند. این مهارت‌ها به افراد کمک می‌کند تا منابع معتبر را شناسایی کنند، از اطلاعات نادرست اجتناب کنند و

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

تصمیم گیریهایی آگاهانه تری انجام دهند.

آموزش سواد اطلاعاتی به جامعه می تواند باعث کاهش انتشار اطلاعات نادرست و افزایش کیفیت اطلاعات موجود در فضای عمومی شود.

نتیجه گیری:

اینفودمیک به معنای گسترش سریع اطلاعات نادرست و شایعات در جامعه است که می تواند به مشکلات اجتماعی، اقتصادی و حتی بهداشتی منجر شود. این پدیده به ویژه در دوران بحران های بزرگ مانند پاندمی ها به شدت مشهود است. برای شناسایی اطلاعات نادرست، باید به منابع اطلاعاتی معتبر توجه کرده و از ابزارهای راستی آزمایی استفاده کرد. همچنین، بررسی صحت اطلاعات از طریق مقایسه با منابع معتبر و تحلیل منطقی می تواند کمک کننده باشد. کتابداران می توانند نقش کلیدی در مقابله با اینفودمیک داشته باشند. آنها با ارائه اطلاعات دقیق و معتبر و آموزش مهارت های سواد اطلاعاتی به جامعه کمک می کنند تا

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

بتوانند اطلاعات صحیح را از نادرست تشخیص دهند.

فصل چهارم: ابزارهای ارزیابی اطلاعات

ابزارهای ارزیابی اطلاعات

در دنیای دیجیتال امروزی، گسترش اطلاعات نادرست یا گمراه کننده به دلیل تأثیر بالا بر افکار عمومی، شکل دهی به گفتمان های سیاسی و منجر شدن به اقدامات یا تصمیمات مضر برای افراد و جامعه، به یک موضوع نگران کننده تبدیل شده است. همچنین، این واقعیت که این اطلاعات را می توان به سرعت و به راحتی به اشتراک گذاشت، موضوع را بدتر می کند.

بنابراین، مهم است که مسئولیت آنچه را که مصرف می کنیم و به اشتراک می گذاریم بر عهده بگیریم و هنگامی که اطلاعات نادرستی به دستمان رسید، آن را نپذیریم. با در نظر گرفتن این موضوع، فهرستی از ابزارهای ضروری را گردآوری کرده ایم که می تواند به شما در مبارزه با اطلاعات نادرست کمک کند.

کتابداران می توانند از ابزارهای مختلفی برای ارزیابی اطلاعات استفاده کنند. این ابزارها شامل منابع معتبر، دستورالعمل های ارزیابی و ابزارهای دیجیتال می شوند که به شناسایی اطلاعات نادرست کمک می کنند. استفاده از چک لیستها و دستورالعمل های استاندارد می تواند به ارزیابی دقت و صحت اطلاعات کمک کند. همچنین، کتابداران می توانند از نرم افزارهای تحلیل محتوا و پلتفرم های ارزیابی اطلاعات استفاده کنند تا منابع نادرست را شناسایی و حذف کنند.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

شش ابزار و منبع برای مبارزه با اطلاعات نادرست

NewsGuard

مرورگر شرکت نیوزگارد، اطلاعات دقیقی در مورد قابلیت اطمینان و اعتبار وب سایت های خبری و اطلاع رسانی در اختیار کاربران قرار می دهد و بر اساس این عوامل به آن ها امتیاز درصدی می دهد. همچنین با کمک روزنامه نگاران آموزش دیده برای ارزیابی وب سایت ها بر اساس مجموعه ای از معیارهای تعریف شده مانند دقت، شفافیت و انصاف، به کاربران کمک می کند تا در مورد منابع خبری که قصد استفاده دارند، تصمیمات آگاهانه بگیرند.

NEWSWHIP

نیوزویپ یک ابزار نظارت بر رسانه است که به کاربران امکان می دهد مطالب را در سراسر اینترنت ردیابی کنند. با استفاده از این ویژگی، کاربران می توانند شناسایی کنند که چه کسی اطلاعات خاص را به اشتراک می گذارد، چه مقالاتی نوشته می شود و همچنین می توانند روایت های نوظهور ناشران خاص را دنبال کنند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

به نام خدا فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی (ویژه دوره های غیر حضوری)

این ابزار می تواند برای روزنامه نگاران، پژوهشگران و سایر افرادی که به دنبال اطلاعات دقیق و قابل اعتماد هستند بسیار ارزشمند باشد.

این وب سایت منابع خبری را بر اساس سوگیری و دقت واقعی آن ها رتبه بندی می کند و اطلاعاتی در مورد اعتبار آن ها، تاریخچه، مالکیت و بودجه هر منبع در اختیار خوانندگان قرار می دهد و آن ها را در مقیاسی از سوگیری افراطی چپ تا سوگیری افراطی راست رتبه بندی می کند. این وب سایت همچنین رتبه بندی کلی از دقت واقعی منبع را ارائه می کند که از «بسیار زیاد» تا «خیلی کم» متغیر است.

FactCheck.org

یک وب سایت غیرحزبی است که صحت ادعاهای مطرح شده توسط سیاستمداران و شخصیت های عمومی در ایالات متحده را رصد و تأیید می کند. علاوه بر این، هدف این وب سایت ارتقاء سواد رسانه ای از طریق آموزش مردم در مورد چگونگی شناسایی اخبار جعلی و اطلاعات نادرست است.

ابزار گوگل فکت چک، مبتنی بر وب است که برای کمک به روزنامه نگاران، محققان و عموم مردم در شناسایی و نظارت بر ادعاهای رد شده در سراسر اینترنت طراحی شده است. این ابزار مانند یک موتور جستجو عمل می کند و به کاربران امکان می دهد موضوعات خاصی را جستجو کنند و مقالات مرتبط با آن ادعاها را مشاهده کنند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

News Literacy Project

پروژه سواد خبری یک سازمان غیرانتفاعی است که هدف آن تجهیز افراد به ابزارهای لازم برای تبدیل شدن به مصرف کنندگان آگاه و فهیم اخبار است. این وب سایت منابعی مانند درسهای تعاملی، آزمونها و ابزارهای راستی آزمایی را برای کمک به افراد در بهبود مهارت های سواد رسانه ای خود ارائه می دهد. شیوع اطلاعات نادرست در دنیای دیجیتال، اهمیت ابزارهای قابل اعتماد مانند افزونه های مرورگر، وبسایت های بررسی واقعیت و ابزارهای نظارت بر رسانه را برای مبارزه با اطلاعات نادرست بیش از گذشته آشکار می کند. با مسئولیت پذیری در قبال اطلاعاتی که مصرف می کنیم و به اشتراک می گذاریم، می توانیم یکپارچگی و قابلیت اطمینان محتوا را حفظ کنیم و به جامعه ای قابل اعتماد و آگاه تر کمک کنیم.

آموزش جامعه در مورد اینفودمیک

کتابداران می توانند با برگزاری کارگاه ها و جلسات آموزشی به جامعه کمک کنند تا با مفهوم اینفودمیک و راه های مقابله با آن آشنا شوند. این آموزش ها می تواند به افزایش آگاهی عمومی و کاهش گسترش اطلاعات نادرست منجر شود. برگزاری دوره های آموزشی در مدارس، دانشگاه ها و مراکز عمومی می تواند به ارتقاء سطح آگاهی جامعه کمک کند. همچنین، استفاده از رسانه های اجتماعی برای آموزش و اطلاع رسانی در مورد خطرات اینفودمیک و روش های مقابله با آن می تواند به تاثیرگذاری بیشتر کمک کند.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

استفاده از منابع معتبر

یکی از وظایف کتابداران، ارائه منابع معتبر به مراجعین است. کتابداران باید همواره به روز باشند و منابع قابل اعتماد و علمی را به کاربران معرفی کنند تا از انتشار اطلاعات نادرست جلوگیری کنند. استفاده از منابعی که توسط نهادهای علمی و پژوهشی معتبر منتشر شده‌اند می‌تواند به افزایش دقت و صحت اطلاعات کمک کند. همچنین، کتابداران باید به کاربران آموزش دهند که چگونه منابع معتبر را شناسایی کنند و از اطلاعات نادرست اجتناب کنند.

نقش کتابخانه ها در دوران بحران

کتابخانه‌ها می‌توانند در دوران بحرانهای بزرگ مانند پاندمی‌ها نقش مهمی ایفا کنند. آنها با ارائه اطلاعات دقیق و معتبر و فراهم کردن دسترسی به منابع ضروری به کاهش اینفودمیک کمک می‌کنند. کتابخانه‌ها می‌توانند به عنوان مراکز اطلاعاتی و آموزشی در جامعه عمل کنند و با ارائه منابع و خدمات متنوع به جامعه کمک کنند تا با بحرانها به طور موثری مقابله کنند. همچنین، کتابخانه‌ها می‌توانند با ارائه خدمات آنلاین و

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

دیجیتال دسترسی به اطلاعات را در دوران بحرانها تسهیل کنند.

تکنیک‌های جستجوی موثر

کتابداران می‌توانند به مراجعین خود تکنیک‌های جستجوی موثر را آموزش دهند. این تکنیک‌ها شامل:

- استفاده از کلمات کلیدی مناسب،

- استفاده از منابع معتبر

- ارزیابی نتایج جستجو می‌شوند.

استفاده از روشهای پیشرفته جستجو می‌تواند به یافتن اطلاعات دقیقتر و مرتبطتر کمک کند. همچنین، آموزش تکنیکهای جستجوی موثر به کاربران می‌تواند به کاهش زمان و تلاش مورد نیاز برای یافتن اطلاعات صحیح کمک کند و از گسترش اطلاعات نادرست جلوگیری کند.

مقابله با اطلاعات نادرست

کتابداران می‌توانند با شناسایی و مقابله با اطلاعات نادرست در کتابخانه‌ها و فضای آنلاین به کاهش اینفودمیک کمک کنند. آنها می‌توانند به کاربران راهنمایی کنند که چگونه اطلاعات نادرست را تشخیص دهند و از انتشار آنها جلوگیری کنند. استفاده از منابع معتبر و علمی و ارزیابی دقیق اطلاعات می‌تواند به

به نام خدا فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی (ویژه دوره های غیر حضوری)

شناسایی و حذف اطلاعات نادرست کمک کند. همچنین، کتابداران می توانند با ایجاد محتوای آموزشی و اطلاع رسانی در مورد خطرات اطلاعات نادرست به افزایش آگاهی عمومی کمک کنند.

همکاری با دیگر نهادها

کتابداران می توانند با همکاری با نهادهای دیگر مانند مدارس، دانشگاهها و سازمانهای بهداشتی به گسترش آگاهی و مقابله با اینفودمیک کمک کنند. این همکاری ها می تواند به تبادل اطلاعات و منابع کمک کند و اثرگذاری بیشتری داشته باشد. برگزاری جلسات مشترک، کارگاهها و سمینارهای آموزشی می تواند به ارتقاء سطح آگاهی عمومی کمک کند. همچنین، همکاری با نهادهای دیگر می تواند به افزایش منابع و امکانات موجود برای مقابله با اینفودمیک منجر شود.

نتیجه گیری:

در دنیای دیجیتال امروزی، گسترش اطلاعات نادرست یا گمراه کننده به دلیل تأثیر بالا بر افکار عمومی، شکلهی به گفتمان های سیاسی و منجر شدن به اقدامات یا تصمیمات مضر برای افراد و جامعه، به یک موضوع نگران کننده تبدیل شده است. کتابداران می توانند از ابزارهای مختلفی برای ارزیابی اطلاعات استفاده کنند. این ابزارها شامل منابع معتبر، دستورالعمل های ارزیابی و ابزارهای دیجیتال می شوند که به شناسایی اطلاعات نادرست کمک می کنند. برگزاری دوره های آموزشی در مدارس، دانشگاهها و مراکز عمومی می تواند به ارتقاء سطح آگاهی جامعه کمک کند. همچنین، استفاده از رسانه های اجتماعی برای آموزش و اطلاع رسانی در مورد خطرات اینفودمیک و روشهای مقابله با آن می تواند به تاثیرگذاری بیشتر کمک کند.

فصل پنجم: نقش کتابداران در مقابله با اینفودمیک

کتابداران و اینفودمیک

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

بنا به گزارش کمیته برنامه‌ریزی و بررسی تحقیق انجمن کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی، یکی از موضوعات مهم مورد بررسی در حوزه کتابخانه‌ها، مبحث اینفودمیک و اخبار جعلی بوده است. لذا کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی بنا به رسالت خود که فراهم آوری اطلاعات مناسب برای کاربران و کمک به آنها جهت دستیابی به این اطلاعات است، باید آموزش‌های مستقیم مبارزه با این پدیده و یا آموزش فنون و سوادهایی نظیر سواد رسانه‌ای که قدرت تفکر انتقادی را در کاربران ارتقاء داده و در نتیجه ممکن است بر توانایی تشخیص اخبار جعلی توسط آنها نیز تأثیر داشته باشند را آغاز کنند.

از طرف دیگر اگر کتابداران قادر به تشخیص اخبار جعلی و برخوردار از سواد رسانه‌ای نباشند، نخواهند توانست در فضای آلوده رسانه‌ها اطلاعات معتبر و مورد نیاز را کسب کنند و در اختیار کاربران قرار دهند. به عبارت دیگر کتابداران باید برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز خود و پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی کاربران از مهارت‌های سواد رسانه‌ای و تشخیص اخبار جعلی برخوردار باشند. توانایی تشخیص اخبار جعلی و اولویت دادن به سواد رسانه‌ای برای ارتقاء آن یک مهارت مهم برای کتابداران است که باید مورد توجه قرار گیرد.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

این توانایی می تواند کتابداران را در مواجهه با محتوای پیام های رسانه ای آگاه نماید و منجر به افزایش توانایی آنان در مواجهه با اخبار کذب گردد و باعث شود که تسلیم آن نشوند. همچنین کتابدارانی که از سواد رسانه ای برخوردارند منفعلانه هر آنچه دریافت می کنند نمی پذیرند و تلاش می کنند تا به عنوان یک مخاطب فعال با دید انتقادی به ارزیابی پیام ها بپردازند و برخوردی محتاطانه داشته باشند.

اگر کتابداران یک جامعه از توانایی کافی برای تشخیص اینفودمیک برخوردار نباشند قطعاً نخواهند توانست اطلاعات درست را از نادرست تشخیص داده و این مهارت و توانایی را به کاربران کتابخانه نیز آموزش دهند. نظر به اینکه آموزش کاربران یکی از وظایف کتابخانه ها تلقی می شود و دستیابی به اهداف آن مستلزم برنامه ریزی دقیق و تدوین رویکردها و راهبردهای تازه و نوآورانه بسیاری است تا بتوان در سالهای آینده به این مقصد رهنمون شد. بنابراین لازم است دوره های آموزش سواد رسانه ای و تشخیص اخبار جعلی برای کتابداران با استاندارد بالا ایجاد شود تا از این طریق بتوان کل کاربران کتابخانه را با این نوع آموزش درگیر کرد.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

مروری بر پژوهش های پیشین

در ادامه به برخی از پژوهش های انجام شده در این حوزه پرداخته می شود:

سلطانی فر، سلیمی و فلسفی (۱۳۹۶) در پژوهشی نشان دادند که یکی از مؤثرترین شیوه های مقابله با اخبار جعلی، توسعه آموزش سوادهایی از جمله: سوادهای رسانه ای خبری دیداری و اطلاعاتی به مخاطبان است تا با آشنایی با روشها و فراگیری مهارت های لازم قابلیت شناسایی اخبار جعلی و مقابله با آنها را فراهم کنند.

لازر و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی چهار راه حل برای مقابله با خبر جعلی ارائه دادند:

الف) ارائه این بازخورد به کاربران که برخی از خبرهای خاص ممکن است جعلی باشند.

ب) ارائه منابع سازگار ایدئولوژیک برای بررسی صحت اخبار منتشر شده.

ج) شناسایی اطلاعاتی که از طریق ربات ها و الگوریتم های تنظیم شده از سوی سازندگان خبر جعلی به کار گرفته می شوند.

د) شناسایی منابع چندگانه انتشار خبرهای جعلی و مقابله با آنها توسط پلتفرم ها.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

آزادی و البرزی دعوتی (۱۳۹۸) در پژوهشی بیان کردند که یکی از مهمترین راههای مقابله با اخبار جعلی تجهیز کاربران به امکانات سواد رسانه ای است و عواملی چون واقع نمایی خبر جعلی و تطابق آن با منطق و باورافراد، تصدیق انبوه فرکانس اکتشافی و شکل گیری حباب فیلتر اطراف کاربران، خلأ اطلاعاتی، افزایش تعصب و تنزل اعتبار نهادهای رسانه ای اجرایی و رسمی، از جمله دلایل مصرف و باورپذیری خبر جعلی در جامعه هستند.

نتایج پژوهش اسمعیلی رحیمی و مرادی (۱۳۹۸) نیز نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و توانایی تشخیص اخبار جعلی به طور کلی و نیز سواد اطلاعاتی با تک تک مؤلفه های توانایی تشخیص اخبار جعلی رابطه وجود دارد. همچنین از میان متغیرهای جمعیت شناختی فقط سطح تحصیلات و رشته تحصیلی با متغیر سواد اطلاعاتی و سطح تحصیلات و سن با متغیر توانایی تشخیص اخبار جعلی ارتباط دارند.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

میسون کروتکا و استودارد (۲۰۱۸) در پژوهشی ضمن بررسی تأثیرات رسانه‌های اجتماعی و ظهور اخبار جعلی به تاریخچه اخبار جعلی چالش‌هایی که به وجود آورده است و همچنین مباحث مربوط به دموکراسی پرداختند آنها آموزش سواد رسانه‌ای را برای مقابله با مشکلات رسانه مطرح می‌کنند.

مک داگال (۲۰۱۹) در پژوهشی کیفی به این نتیجه رسید که سواد رسانه‌ای انتقادی، اگر به عنوان موضوعی اجباری در مدارس مورد پذیرش قرار گیرد و به صورت پویا آموزش داده شود شهروندان را در مقابله با اطلاعات جعلی مجهز می‌کند.

جونز جانگ مورتسن و لیو (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی رابطه انواع سواد شامل: سواد رسانه‌ای، سواد اطلاعاتی، سواد اخبار و سواد دیجیتال با توانایی تشخیص اخبار جعلی پرداخته و نشان دادند که سواد اطلاعاتی بیشترین اهمیت را برای توانایی تشخیص اخبار جعلی دارد.

نقش کتابداران در رسانه‌های اجتماعی

کتابداران می‌توانند با استفاده از رسانه‌های اجتماعی به گسترش اطلاعات صحیح و مقابله با اطلاعات نادرست کمک کنند. آنها می‌توانند با ارائه محتوای معتبر و آموزشی به افزایش آگاهی کاربران کمک کنند. استفاده از پلتفرم‌های مختلف رسانه‌های اجتماعی می‌تواند به کتابداران کمک کند تا به مخاطبان گسترده‌تری دسترسی پیدا کنند و تاثیرگذاری بیشتری داشته باشند.

همچنین، ایجاد کمپین‌های آگاهی بخشی و اطلاع رسانی در رسانه‌های اجتماعی می‌تواند به کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کند.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

ایجاد کمپین های آگاهی بخشی

کتابداران می توانند با ایجاد کمپین های آگاهی بخشی در کتابخانه ها و فضای آنلاین به گسترش آگاهی عمومی و کاهش اینفودمیک کمک کنند. این کمپین ها می توانند شامل پوسترها، بروشورها و محتوای دیجیتال آموزشی باشند. استفاده از روش های خلاقانه و جذاب در ایجاد کمپین های آگاهی بخشی می تواند به افزایش تاثیرگذاری و جذابیت آنها کمک کند. همچنین، برگزاری رویدادهای آگاهی بخشی و جلسات اطلاع رسانی می تواند به افزایش آگاهی عمومی و کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کند.

استفاده از فناوریهای نوین

کتابداران می توانند از فناوریهای نوین مانند ابزارهای دیجیتال و نرم افزارهای جستجو برای شناسایی و مقابله با اطلاعات نادرست استفاده کنند. این فناوری ها می توانند به افزایش دقت و سرعت در ارزیابی اطلاعات کمک کنند.

استفاده از نرم افزارهای تحلیل محتوا و ابزارهای دیجیتال می تواند به شناسایی الگوهای انتشار اطلاعات نادرست کمک کند. همچنین، کتابداران می توانند از پلتفرم های آنلاین برای ارائه خدمات مشاوره و آموزش

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

به کاربران استفاده کنند.

راهنمایی کاربران در استفاده از اینترنت

کتابداران می توانند به کاربران خود راهنمایی کنند که چگونه به طور ایمن و موثر از اینترنت استفاده کنند. این راهنمایی ها میتواند شامل نحوه ارزیابی منابع آنلاین، استفاده از ابزارهای جستجو و شناسایی اطلاعات نادرست باشد.

ارائه دستورالعمل ها و راهنماهای کاربردی می تواند به کاربران کمک کند تا از اینترنت به شیوه های هوشمندانه و موثر استفاده کنند. همچنین، آموزش مهارت های دیجیتال به کاربران می تواند به کاهش خطرات اینفودمیک و افزایش بهره وری آنها کمک کند.

ایجاد منابع آموزشی

کتابداران می توانند منابع آموزشی متنوعی ایجاد کنند که به کاربران کمک کند تا با مفهوم اینفودمیک و

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

راههای مقابله با آن آشنا شوند. این منابع می توانند شامل کتابها، مقالات، ویدئوها و دوره های آموزشی آنلاین باشند. ایجاد منابع آموزشی با کیفیت و معتبر می تواند به افزایش آگاهی عمومی و کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کند. همچنین، کتابداران می توانند با همکاری با نهادهای آموزشی و پژوهشی به تهیه و تولید منابع آموزشی کمک کنند.

نتیجه گیری:

کتابداران نقش کلیدی در مقابله با اینفودمیک دارند. آنها میتوانند با ارائه اطلاعات دقیق و معتبر، آموزش مهارتهای سواد اطلاعاتی و همکاری با نهادهای مختلف به کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کنند. استفاده از تکنیکها و ابزارهای نوین میتواند به افزایش اثربخشی اقدامات مقابله با اینفودمیک کمک کند و به بهبود کیفیت زندگی افراد و جامعه منجر شود. کتابداران باید به طور مستمر مهارتها و دانش خود را بروزرسانی کنند و از روشها و استراتژیهای نوین برای مقابله با اینفودمیک استفاده کنند. همچنین، کتابداران می توانند با همکاری با نهادهای آموزشی و پژوهشی به تهیه و تولید منابع آموزشی کمک کنند.

فصل ششم: نقش کتابخانه ها در مقابله با اینفودمیک

پژوهش و اینفودمیک

اهمیت پژوهش در مقابله با اینفودمیک

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

پژوهش‌های علمی می‌توانند به شناسایی راه‌های موثر برای مقابله با اینفودمیک کمک کنند. کتابخانه‌ها می‌توانند با همکاری با پژوهشگران و استفاده از نتایج پژوهش‌ها به بهبود استراتژی‌های مقابله با اینفودمیک کمک کنند. انجام پژوهش‌های کاربردی و انتشار نتایج آنها می‌تواند به ارتقاء سطح آگاهی عمومی و کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کند. همچنین، بخش‌های مختلف کتابخانه‌ها می‌توانند با ارائه منابع پژوهشی معتبر به کاربران به ارتقاء کیفیت اطلاعات موجود در جامعه کمک کنند.

ارتقاء مهارت‌های دیجیتال

کتابخانه‌ها باید مهارت‌های دیجیتال کتابداران خود را ارتقا دهند تا بتوانند به طور موثر با اطلاعات نادرست مقابله کنند. این مهارت‌ها شامل استفاده از ابزارهای دیجیتال، نرم افزارهای ارزیابی اطلاعات و مدیریت منابع آنلاین می‌شود. آموزش مستمر و شرکت در دوره‌های تخصصی می‌تواند به افزایش مهارت‌های دیجیتال کتابداران کمک کند. همچنین، کتابداران باید با استفاده از فناوری‌های نوین و ابزارهای دیجیتال به ارائه خدمات بهتر و موثرتر به کاربران بپردازند.

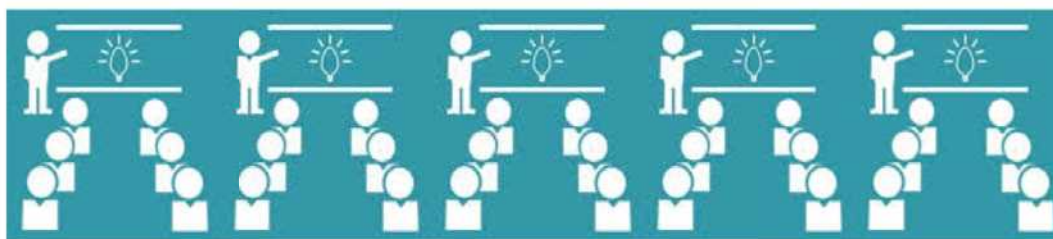

سواد اطلاعاتی و اینفودمیک

تاثیر آموزش سواد اطلاعاتی بر جامعه

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

آموزش سواد اطلاعاتی به جامعه می تواند تاثیرات مثبت زیادی داشته باشد. این آموزش ها می توانند به افزایش آگاهی عمومی، کاهش انتشار اطلاعات نادرست و بهبود کیفیت تصمیم گیری های افراد کمک کنند. ارتقاء سواد اطلاعاتی جامعه می تواند به بهبود کیفیت زندگی افراد و افزایش بهره وری اجتماعی منجر شود. همچنین، آموزش سواد اطلاعاتی به افراد کمک می کند تا در برابر اطلاعات نادرست مقاوم تر شوند و از انتشار آنها جلوگیری کنند.

نقش کتابخانه ها در آموزش مداوم

کتابخانه ها می توانند با ارائه دوره های آموزشی مداوم به کاربران کمک کنند تا مهارت های سواد اطلاعاتی خود را بهبود دهند. این دوره ها می توانند به کاربران کمک کنند تا با تغییرات فناوری و اطلاعاتی همگام شوند و به طور موثری با اینفودمیک مقابله کنند. ارائه دوره های آموزشی حضوری و آنلاین می تواند به افزایش دسترسی کاربران به آموزش های لازم کمک کند. همچنین، کتابداران می توانند با ایجاد برنامه های آموزشی متنوع و جذاب به افزایش مشارکت کاربران در فرآیند آموزش کمک کنند.

کتابخانه‌ها می‌توانند با استفاده از رسانه‌های جمعی به گسترش اطلاعات صحیح و مقابله با اطلاعات نادرست کمک کنند. آنها می‌توانند با ایجاد محتوای آموزشی و اطلاع‌رسانی در رسانه‌های جمعی به افزایش آگاهی عمومی کمک کنند. استفاده از رسانه‌های جمعی می‌تواند به کتابداران کمک کند تا به مخاطبان گسترده‌تری دسترسی پیدا کنند و تاثیرگذاری بیشتری داشته باشند. همچنین، ایجاد کمپین‌های آگاهی بخشی و اطلاع‌رسانی در رسانه‌های جمعی می‌تواند به کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کند.

کتابداران می‌توانند با استفاده از تکنیک‌های تحلیل داده‌ها و اطلاعات به شناسایی الگوهای انتشار اطلاعات نادرست کمک کنند. این تحلیل‌ها می‌توانند به بهبود استراتژی‌های مقابله با اینفودمیک کمک کنند. استفاده از نرم‌افزارهای تحلیل داده‌ها و ابزارهای دیجیتال می‌تواند به شناسایی دقیق‌تر الگوهای انتشار اطلاعات نادرست کمک کند. همچنین، تحلیل داده‌ها می‌تواند به کتابداران کمک کند تا منابع نادرست را شناسایی و حذف کنند و به ارتقاء کیفیت اطلاعات موجود در جامعه کمک کنند.

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

ارائه مشاوره به مراجعین

کتابداران می‌توانند به مراجعین خود مشاوره‌های تخصصی در زمینه شناسایی و ارزیابی اطلاعات ارائه دهند. این مشاوره‌ها می‌تواند به کاربران کمک کند تا به طور موثرتری با اینفودمیک مقابله کنند. ارائه مشاوره‌های تخصصی و کاربردی می‌تواند به افزایش اعتماد کاربران به کتابداران و ارتقاء کیفیت خدمات مشاوره‌ای کمک کند. همچنین، کتابداران می‌توانند با برگزاری جلسات مشاوره و کارگاه‌های آموزشی به کاربران کمک کنند تا مهارت‌های لازم برای شناسایی و ارزیابی اطلاعات نادرست را کسب کنند.

استفاده از منابع چندرسانه‌ای

کتابداران می‌توانند از منابع چندرسانه‌ای مانند ویدئوها، پادکست‌ها و اینفوگرافیک‌ها برای آموزش و اطلاع‌رسانی استفاده کنند. این منابع می‌توانند به افزایش جذابیت و تاثیرگذاری آموزش‌ها کمک کنند. استفاده از منابع چندرسانه‌ای می‌تواند به کاربران کمک کند تا به شیوه‌های متنوع و جذاب‌تری اطلاعات

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

صحیح را دریافت کنند. همچنین، کتابداران می توانند با ایجاد محتوای چندرسانه ای به افزایش دسترسی کاربران به اطلاعات صحیح و کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کنند.

کتابخانه ها و اینفودمیک

نقش کتابخانه ها در تقویت جامعه

کتابخانه ها می توانند با ارائه منابع و خدمات متنوع به تقویت جامعه کمک کنند. آنها می توانند به افزایش آگاهی عمومی و کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کنند و بهبود کیفیت زندگی افراد را تسهیل کنند. ارائه خدمات آموزشی، فرهنگی و اطلاعاتی متنوع می تواند به افزایش مشارکت جامعه در فعالیتهای کتابخانه و ارتقاء سطح آگاهی عمومی کمک کند.

همچنین، کتابداران می توانند با ایجاد برنامه های متنوع و جذاب به جذب بیشتر کاربران و افزایش تاثیرگذاری کتابخانه ها در جامعه کمک کنند.

اهمیت منابع علمی و پژوهشی

استفاده از منابع علمی و پژوهشی معتبر می تواند به کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کند. کتابداران باید همواره به روز باشند و منابع علمی و پژوهشی معتبر را به کاربران معرفی کنند.

استفاده از منابع علمی و پژوهشی معتبر می تواند به افزایش دقت و صحت اطلاعات کمک کند و از انتشار

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

اطلاعات نادرست جلوگیری کند. همچنین، کتابداران می توانند با ارائه منابع علمی و پژوهشی به کاربران به ارتقاء سطح آگاهی عمومی و افزایش کیفیت تصمیم گیری ها کمک کنند.

برنامه ریزی استراتژیک

برنامه ریزی استراتژیک در مقابله با اینفودمیک

کتابداران می توانند با برنامه ریزی استراتژیک به مقابله با اینفودمیک کمک کنند. این برنامه ریزی ها می تواند شامل تعیین اهداف، ارزیابی نتایج و اصلاح استراتژی ها باشد.

استفاده از روش های علمی و کاربردی در برنامه ریزی استراتژیک می تواند به افزایش اثربخشی اقدامات مقابله با اینفودمیک کمک کند.

همچنین، ارزیابی مستمر و بروزرسانی برنامه های استراتژیک می تواند به بهبود کیفیت و تاثیرگذاری اقدامات مقابله با اینفودمیک کمک کند.

ایجاد شبکه های همکاری

کتابداران می توانند با ایجاد شبکه های همکاری با نهادها و سازمان های مختلف به مقابله با اینفودمیک

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

کمک کنند. این همکاری ها می تواند به تبادل اطلاعات و منابع و افزایش اثرگذاری کمک کند. ایجاد شبکه های همکاری می تواند به بهبود کیفیت اطلاعات و افزایش دسترسی کاربران به منابع معتبر کمک کند. همچنین، همکاری با نهادهای مختلف می تواند به افزایش منابع و امکانات موجود برای مقابله با اینفودمیک و ارتقاء سطح آگاهی عمومی کمک کند.

ارزیابی تاثیر اقدامات مقابله با اینفودمیک

ارزیابی تاثیر اقدامات مقابله با اینفودمیک می تواند به بهبود استراتژی ها و افزایش اثربخشی کمک کند. کتابداران باید به طور مستمر تاثیر اقدامات خود را ارزیابی کنند و تغییرات لازم را اعمال کنند. استفاده از روشهای علمی و کاربردی در ارزیابی تاثیر اقدامات می تواند به افزایش دقت و صحت ارزیابی ها کمک کند. همچنین، ارزیابی مستمر می تواند به بهبود کیفیت و تاثیرگذاری اقدامات مقابله با اینفودمیک و ارتقاء سطح آگاهی عمومی کمک کند.

ایجاد منابع دسترسی آزاد

ایجاد منابع دسترسی آزاد می تواند به افزایش دسترسی به اطلاعات صحیح کمک کند. کتابداران می توانند منابع دسترسی آزاد را به کاربران معرفی کنند و به آنها کمک کنند تا به اطلاعات صحیح دسترسی پیدا

استفاده از منابع دسترسی آزاد می‌تواند به کاهش هزینه‌های دسترسی به اطلاعات و افزایش دقت و صحت اطلاعات کمک کند. همچنین، ایجاد منابع دسترسی آزاد می‌تواند به ارتقاء سطح آگاهی عمومی و کاهش انتشار اطلاعات نادرست کمک کند.

کتابداران می‌توانند با همکاری با پژوهشگران و استفاده از نتایج پژوهش‌ها به بهبود استراتژی‌های مقابله با اینفودمیک کمک کنند. همچنین کتابداران باید مهارت‌های دیجیتال خود را ارتقا دهند تا بتوانند به طور موثر با اطلاعات نادرست مقابله کنند. کتابخانه‌ها می‌توانند با ارائه دوره‌های آموزشی مداوم به کاربران کمک کنند تا مهارت‌های سواد اطلاعاتی خود را بهبود دهند. کتابداران می‌توانند با استفاده از رسانه‌های جمعی، تکنیک‌های تحلیل داده‌ها و اطلاعات، ارائه مشاوره به مراجعین، از منابع چندرسانه‌ای مانند ویدئوها، پادکست‌ها و اینفوگرافیک‌ها، برنامه‌ریزی استراتژیک، ایجاد شبکه‌های همکاری با نهادها و سازمان‌های مختلف و ایجاد منابع دسترسی آزاد برای مقابله با اینفودمیک به کاربران کمک کنند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز

به نام خدا
فرم خلاصه مشخصات دوره ها و پودمانهای آموزشی
(ویژه دوره های غیر حضوری)

فهرست منابع

- اتر، دبلیو. جیمز. سواد رسانه‌ای (Media Literacy) — ترجمه احسان شاه‌قاسمی، جهاد دانشگاهی.
- درویشی، و. (۱۴۰۲). بررسی روش‌های تشخیص اخبار جعلی در رسانه‌های اجتماعی. در مجموعه مقالات ششمین کنفرانس بین‌المللی مطالعات بین‌رشته‌ای در مدیریت و مهندسی (ص. ۱۳۷۹-۱۳۹۶). کنفرانس بین‌المللی مطالعات بین‌رشته‌ای در مدیریت و مهندسی.
- شعبانی، ک.، هاشمی، ش.، گرانمایه‌پور، ع. (۱۴۰۱). روش‌های شناسایی اخبار جعلی: مطالعه مروری سیستماتیک. مطالعات رسانه‌ای، ۵۶ (بهار)، ۸۱-۹۷.
- عزیزی، ز.، مرادی، م. (۱۴۰۳). بررسی نقش سواد رسانه‌ای در توانایی تشخیص اخبار جعلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی. مجله علوم و فنون مدیریت اطلاعات، ۱۰ (۲)، ۶۱-۷۶.